

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitulum XII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

tam decisam & irtractabilem reddat, partim propter Iuris & Iudicis auctoritatem, partim propter partis non appellantis consensum & renuntiationem.

3 Sunt verò aliquæ causæ, in quibus non interposita appellatione per decendum nova Iudicij instantia postulari potest, saltem probabili allegatâ causâ, secundum *Innoc. cap. Tenor. b. tit.* Et hoc est, sententiam non transire in rem iudicatam: id est, rem seu causam non reddi ita iudicatam & decisam, ut iterata cognitio & decisio peti non possit etiam ab ipsomet litigante, allegante propriam turpitudinem & inconstantiam suam, si videlicet confessus fuerit, quod iam negat, prout tradunt DD. nominatim *Abb. in cit. cap. Lator.* Quòd turpitudinem suam licitum est allegare, si non allegando periculum animæ inferatur.

4 Talis itaque causa, in qua sententia lata non transit in rem iudicatam, est matrimonialis, propterea quòd nec Iuris, nec Iudicis auctoritas, nec partium consensus aut renuntiatio efficere possit, ut matrimonij legitimè contracti separatio fiat, sed neque vice versâ, ut matrimonio non legitimè contracto, subsistente impedimento eius dirimēte, vir & mulier carnaliter coniungatur, cum agatur de periculo animæ, quemadmodum regula traditur apud eundem *Abb. in cit. c. Lator. v. g.* quòd sententia peccati nutritiva nunquam transit in rem iudicatam.

5 Nor. II. Propter solam confessionem aut dictum seu vnus seu vtriusque coniugis, nullum inter ipsos intercedere impedimentum, nō re dintegratur matrimonium, quod ante rationabili & legitimo Iudicio Ecclesiæ videlicet secundum allegata & probata separatum fuit, quemadmodum nec ob confessionem aut dictum vnus vel vtriusque intercedere impedimentum, separatur matrimonium, quod antea cum Ecclesiæ approbatione contractum erat. *c. Super eo. s. De eo qui cognouit. & notat Gloss. finalis hic.*

Id denique rectè monet eadem Glossa, si post coniugum separationem Iudicio Ecclesiæ factam, alia Iudicij instantia petatur, quia dicitur errorem commissum esse, seu

nullum impedimentum intercedere, tum alios testes producendos esse, propterea quòd Iudicij instantiam postulans priores testes periuros esse dicat, ideòque inhabiles ad testificandum, iuxta *cap. Sicut. 9. De testibus.*

CAPITULUM XII.

PARAPHRASIS.

Cum Archidiaconus Ecclesiæ Magalonensis vacaret, Episcopus nominavit P. de Castro nouo, sed Præpositus dictæ Ecclesiæ protestatus est, Archidiaconum institui non debere, nisi duplici sibi concessio suffragio, & si id negetur, ad Sedem Apostolicam adversus institutionem appellavit, verum hoc non obstante, Episcopus dictum P. per annum investiuit, at verò Præpositus alium nominavit; postea ab utraque parte missi sunt procuratores ad Sedem Apostolicam.

Cælestinus Papa intellectâ hac controuersia, vtriusque partis acta cassauit; insuper pronuntiauit scribendum esse ad quosdam, ut Episcopum, Præpositum & alios ad Archidiaconum concorditer instituendum disponerent; sin autem hoc impetrare non possint, ut ipsimet aliquem instituunt; postea verò idem Cælestinus, contra Priorem suam pronuntiationem, G. qui nondum Diaconus erat, ignorante Episcopi Procuratore Romæ tunc morante, Archidiaconatum contulit, sicut credere licet circumventus. Quare Innoc. III. inhærens vestigiis suorum antecessorum dicentium: quòd sententia Romanæ Sedis in melius commutari possit, si aliquid falsitatis obrepserit, collationem ipsi G. factam (non obstante quòd etiam Episcopus Magalonensis eandem collationem non sine Apostolicæ Sedis illusione eidem fecisse narretur) in irritum reuocat, eique licet absenti super dicto Archidiaconatu perpetuum silentium indicit, atque insuper Capitulo præcipit, ut Archidiaconum convocatis omnibus, qui

qui in Ecclesia præsentés sunt, Canonici, ordinare aggrediantur.

S V M M A R I V M.

1. *Potest de consuetudine Præpositus simul & Canonicus duo suffragia habere.*
2. *Quo casu non potest ea suffragia duo in diuersos diuidere & duos eligere.*
3. *Si Papa, vel alius Ordinarius contra præcedentem suam sententiam conferat beneficium, vel rescriptum gratiæ prioris sententiæ immemor, obreptiua est collatio beneficij & rescriptum.*
4. *Ampliatur hæc doctrina.*
5. *Si impetratur rescriptum litis à parte, parte alteri vel eius procuratore præsentem, citari ea debet.*
6. *Sententiæ principis ob falsitatis vel erroris obreptionem reuocari & mutari debet.*
7. *Illud censetur Sedi Apostolicæ, si Papa postquam contulit beneficium, inferior collator idem conferre velit.*
8. *In factò notorio, ita vt liquido constet, nullam reo defensionem competere posse, valet sententiæ lata contra absentem, etiam non citatum.*

NOt. I. Si Ecclesiæ alicuius consuetudo sit, vt personatum gerens, v. g. Præpositus, vocem in Capitulo habeat, tamen si Canonicus non sit, tunc si Præpositus etiam Canonicatum habeat, duplicem vocem in Capitulo habere debet, ita colligi videtur ex hoc Capitulo, & tradit hic *Innoc. III. in principio*. Quia fortè, ait ipse, plurium personarum vicem gerebat, videlicet Præpositi & simplicis Canonici. *Ioan. Andr. hic. n. 8.* benè limitat, nisi sit alia consuetudo Ecclesiæ videlicet, vt tamen si aliquis diuersa officia habeat, quibus singulis seorsim jus suffragij competat, tamen si ea in vna persona concurrant, non nisi ei vox vna concedatur. Quam consuetudinem æquissimam esse censet, vt nullus in vno corpore seu Collegio plura suffragia habeat iure sui capitis, licet plura habere possit ex aliorum commissione, seu vt Procurator aliorum, idemque sequitur *Abb. hic. n. 2. & alij*.

Id verò addendum est, si consuetudo sit, vt Præpositus simul & Canonicus duo suffragia habeat, quod nõ debeat ea diuidere in diuersos, seu diuersos eligere, sed vnũ pro vno suffragium dare, licet id æquiualeat duobus propter duplicem qualitatē & duplex jus eius. *argumento. c. Si quis. 46. §. Porrò. de elect. in 6.*

Notand. II. Si Papa, aliũsue Ordinarius aduersus præcedentem suam sententiam, collationem faciat, aliudue rescriptum etiam gratiæ tribuat, prioris sententiæ seu pronuntiationis mentionem nullam faciens, censi debet collatio, aut rescriptum obreptitium, ita sumitur ex text. & notant DD. communiter, nominatim *Abbas. n. 13.* & habet locum doctrina 1. Tamen si collatio aut rescriptum gratiæ proprio motu emanarit, quia motus proprius non confirmat gratiam contra præsumptam intentionem concedentis; secundum *Joannem Andr. in c. Si motu. princip. de præbend. in 6.*

2. Habet locum non tantum in collatione beneficii facta contra interlocutoriam sententiam, aut priorem reservationem, v. g. factam Legato pro Titio (si postea nullam eius mentionem factam alteri conferatur) sed etiam in duabus interlocutoriis, ita vt posterior priori contraria eius nulla mentione facta per circumventionem emanare censeatur, vt docet *gl. hic verb. circumuentus*. præterquam si ex circumstantiis appareat Iudicem prioris, v. g. paulò ante prolata interlocutoria sententiæ rectè memorem esse, sicut *Abbas. hic. limitat. n. 13.* quandoquidem in factò proprio ac recente, ignorantia facile præsumenda non est, *argumento. c. Ab excommunicato. 41. de rescriptis.*

Notand. III. Si impetretur rescriptum litis à parte, altera vel Procuratore eius præsentem in Curia, citari ea debet. Ita *Alex. and. hic. not. 4. post Hostiens.* qui testatur ita seruari in Curia Roman. videri potest *Abbas. hic. n. 16.*

Notand. IV. Sententiæ Principis propter falsitatis seu Erroris obreptionem reuocari & mutari debet, consentit *cap. Tunc ex literis. 5. de in integrum restit.*

Not.

6 Notand. V. Si postquam Pontifex beneficium contulit, inferior collator se immiscere & idem conferre velit, Sedi Apostolicæ illud censetur; ita *gl. hic. & Alex. not. 5.* Quia hæc res speciem habet quasi inferior potestas antecellat superiori.

8 Not. VI. Si notorium sit factum, adeo ut etiam liquidò constet, nullam Reo condemnando defensionem competere posse, valet sententia lata contra absentem, etiam non citatum. *argumento. c. Ad nostrum. 21. de iureiurand. & notat gl. verb. absenti. Bart. in l. 1. §. Si defrumentar. ff. de administr. rerum & c. Alexand. hic. not. 6.* & videri potest *Abbas. n. 20. & seqq.* ubi aliam Regulam confirmat, quod in facto notorio si possit aliqua defensio Reo competere, semper requiritur citatio, aliàs sententia erit nulla, quippe contra jus naturale.

CAPITVLVM XIII.

Cùm inter.

PARAPHRASIS.

Abbas & Conuentus S. Zenonis Veronens. nomine Monasterii sui agebant contra Archipresbyterum & Clericos S. Proculi, proponentes, quòd eorum Ecclesia Monasterio pleno iure subiecta esse debeat, videlicet quoad institutionem & destitutionem, investituram Archipresbyteri, fidelitatis promissionem ab Archipresbytero Abbati faciendam, eiusdem quoque & fratrum suorum obedientiam, præsentationem ad ordinem & tonsuram, Chrismatis vnctionem, Litanias, siue Processionem, & similia, quibus plena subiectio significatur, ad eamque probandam ex parte Monasterii exhibitum fuit publicum instrumentum concessionis factæ à B. quondam Veronensi Episcopo, quam concessionem eius successor G. ratam habuit, & confirmauit; insuper quoque Romanorum Pontificum & Aquilegensium Patriarcharum priuilegia & confirmationes productæ sunt, quorum vnus in priuilegio suo de subie-

ctione plenariâ expressè meminit, fuitque hoc priuilegium conditum sub testimonio R. postea Veronens. Episcopo, qui illo tempore eiusdem Ecclesiæ Archipresbyter fuit, petiitque, ut Prior S. Zenonis suo loco subscriptionem faceret (quia ipse fortassè non poterat) præterea ex parte eiusdem Monasterii propositum fuit, quòd inter B. quondam Monasterij Abbatem & Archipresbyterum S. Proculi ac fratres eius, olim controuersia orta fuerit super fidelitate & obedientia manuali; nam ad hæc duo se Abbati obligatos esse negârunt, & testes produxerunt, denique verò Episcopus Veronens. Cardinalem quendam sequens, qui hoc idem antea iudicauerat, sententialiter definiuit, ut vel Archipresbyter Ecclesiam dimittat, vel Abbati obedientiam promittat, quæ sententia, cum ab ea appellatum non fuerit, in rem iudicatam transit, atque insuper 50. anni elapsi sunt, ex quo Monasterium S. Zenonis in possessione Ecclesiæ S. Proculi tanquam pleno iure subiectæ permansit. Tametsi verò supradicto donationis seu concessionis instrumento fortassè non multum innitendum sit, sed neque confirmationibus, seu priuilegiis sequentibus, quippe quæ à priori instrumento illo causam & originem acceperunt, tamen cum inter litigantes ipsos ex lata sententia ius factum sit, posteaquam in rem iudicatam transit, etsi poneremus contra ius litigatoris latam fuisse (quandoquidem non expressè contra legem lata fuit) idè veritas judicialium actorum, quæ ob auctoritatem rei iudicatæ legitimam præsumuntur, præualere debet sermonibus seu verbis priuilegiorum, ac proin definiit Papa Innoc. III. ut Archipresbyter S. Proculi, qui pro tempore fuit, fidelitatem & obedientiam præstet Abbati S. Zenonis.

SUMMARIUM.

1. Ecclesia secularis potest per specialem concessionem aut prescriptionem esse subiecta